

Täysistunto

Torstai 27.10.2016 klo 16.00—20.13

2.2. Suullinen kysymys raskaan polttoöljyn käytöstä arktisella alueella (Johanna Karimäki vihr)

Suullinen kysymys SKT 109/2016 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Maria Lohela: Seuraava kysymys, edustaja Karimäki.

Keskustelu

16.19 Johanna Karimäki vihr: Arvoisa puhemies! Suomella on kunnia olla Arktisen neuvoston puheenjohtaja ensi vuonna. Se velvoittaa suojelemaan herkkää luontoa ja asettamaan luonnonvarojen käytölle rajoja.

Suuri osa laivoista käyttää polttoaineenaan raskasta polttoöljyä. Arktiksella öljyonnettomuuden riski on suuri. Raskas polttoöljy on myrkyllistä ja tahmeaa, ja sen siivoaminen on liki mahdotonta Arktiksella, jossa se uhkaa herkkää luontoa. Etelänavalla raskaan polttoöljyn käyttö on kielletty. Ministeri Soini, olette sanonut, että mustan hiilen aiheuttamia haittoja on ehkäistävä tehokkaasti. Musta hiilihän, jota syntyy raskaan polttoöljyn poltosta, kiihdyttää myös ilmastonmuutosta. Aiotteko te, ministeri Soini, Arktisen neuvoston puheenjohtajana ajaa raskaan polttoöljyn käyttökieltoa Arktiksella?

16.20 Ulkoasiainministeri Timo Soini (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Asia on mitä ajankohtaisin. Ulkoministeriö on julkaissut tällaisen Arktinen kattaus -teoksen, ja me valmistaudumme vakavasti tähän meidän tulevaan EU-puheenjohtajuuteen. Meillä on siinä keskeisinä prioriteetteina myös ympäristö-, ilmastoasiat, kulkuyhteydet ja alkuperäiskansojen asiat. On erittäin tärkeää, että me rakennamme semmoisen kokonaisuuden, että arktisilla alueilla voidaan myös elää, suojellaan paitsi luontoa myös ihmisiä eikä ole pelkästään taloudellista hyväksikäyttöä. Yksityiskohtana tuohon en vielä ota kantaa. Suomi rakentaa arktisen puheenjohtajuutensa vastuullisella tavalla. Olemme tehneet paljon yhteistyötä USA:n kanssa, ja meillä on jo menossa suunnitelmat (Puhemies koputtaa) Islannin kanssa, joka seuraa meitä sitten, (Puhemies koputtaa) tulee seuraajaksi kahden vuoden päästä.

Puhemies Maria Lohela: Ja nyt pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan.

16.21 Johanna Karimäki vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! USA ja Kanadan ovat jo IMOssa esittäneet huolensa raskaan polttoöljyn käytöstä. Ilmastonmuutoksen torjumiseksi on neljä viidesosaa tunnetuista fossiilivaroista jätettävä maaperään, joten

Pöytäkirjan asiakohta PTK 108/2016 vp

on sulaa hulluutta edistää uusien fossiilisten polttoaineiden käyttöönottoa ja etsintää Arktiksella.

Toisaalta, myös herkkä luonto vaatii kansainvälisesti yhdessä sovitut luonnonsuojelualueet — kalakannat, linnut, mursut, valaat. Muutenkin, jos annamme arktisen jään sulaa ja ilmastomuutoksen ryöpsähtää käsistä, lapsiltamme ja heidän lapsiltaan häviävät hyvän elämän edellytykset tällä planeetalla. Miten Suomi aikoo ottaa konkreettisesti tässä puheenjohtajuusohjelmassaan huomioon ilmastomuutoksen torjunnan ja herkän alueen luonnonsuojelun?

16.22 Ulkoasiainministeri Timo Soini (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä Arktisen neuvoston puheenjohtajuus on Suomelle suuri tilaisuus, koska Arktiseen neuvostoon kuuluvat Pohjoismaat ja sen lisäksi Yhdysvallat, Venäjä ja Kanada. Olemme nyt sellaisessa porukassa, että me todella voimme vaikuttaa, ja meidän tavoitteemme on se, että kaikki nämä maat osallistuisivat täydellä voimalla tähän työhön — ja vain tällä yhteistyöllä me voimme saada aikaan sellaisia kestäviä ratkaisuja, joilla on merkitystä.

Suomi tietysti ajaa kestävä kehitystä, ottaa huomioon luonnon monimuotoisuuden, ottaa huomioon alkuperäiskansat mutta myös näkee ne taloudelliset mahdollisuudet, joita esimerkiksi viestintäyhteyksien ja kulkuyhteyksien kautta voidaan saada aikaan. Tämä on meille myös työllisyyskysymys. Meilläkin asuu ihmisiä napapiirin tuolla puolella, ja siellä pitää olla oikeus asua, elää, tehdä työtä ja tulla toimeen.

16.23 Ville Niinistö vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arktinen alue on monin tavoin meidän ilmastojärjestelmämme sydän. Arktisen jään sulaminen voi vaikuttaa meren happamoitumiseen, joka on jo lisääntynyt. Se vaikuttaa luonnon monimuotoisuuteen. Se voi vaikuttaa myös jäävirtoihin, ja tietysti Grönlannin alueen jäätiköiden sulaminen uhkaa merenpinnan nousemisen aiheuttamisella. Ja näihin kaikkiin asioihin voi vaikuttaa sillä, että otetaan käyttöön uutta, puhdasta ympäristöteknologiaa eli aina tunnetaan luonnon kantokyvyn rajat ja etsitään ratkaisuja, jotka edistävät ilmastomuutoksen torjuntaa eivätkä ainakaan aiheuta sitä. Näin ollen toivon sitä, että Suomi Arktisen neuvoston puheenjohtajana niin liikennesektorilla kuin myös ympäristösektorilla tunnistaa nämä mahdollisuudet. Me olemme panostaneet telakkateollisuudessa puhtaaseen teknologiaan. Meillä on maailman huippututkimusta tällä saralla. Kysyn liikenneministeriltä ja ympäristöministeriltä: miten te aiotte neuvoston puheenjohtajakauden aikana ajaa sitä, että Suomi edistää herkkien alueiden suojelua sekä puhdasta liikennettä arktisella alueella ja öljyonnettomuuksien ehkäisyä?

16.24 Liikenne- ja viestintäministeri Anne Berner (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puheenjohtaja! Kysymys on hyvin ajankohtainen, sillä tällä viikolla on IMOn kokous, jossa käsitellään muun muassa juuri tätä kysymystä. Ympäristöjärjestöt ovat kohdassa "Muut ajankohtaiset asiat" myöskin jättäneet esityksen siitä, voisiko harkita käsittelyä, jolla arvioidaan raskaan polttoaineen käyttö- ja/tai kuljetuskieltoa arktisilla alueilla. Arktisella alueella on asutusta, joka tarvitsee tällä hetkellä vielä raskasta polttoainetta myös energian saamiseksi, ja tästä syystä on ollut keskustelua siitä, voimmeko kieltää kuljettamista, mutta laivojen käyttökieltoa on toki syytä tässä kohtaa jo vakavasti käydäkin läpi. Suomi tulee perjantaina omassa kannanotossaan suhtautumaan ympäristöjärjestöjen esitykseen myönteisesti ja myöskin ottamaan tämän asian käsittelyyn ja edistämään sitä myöskin tällä tule-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 108/2016 vp

valla kaudella, ja sitä sitten voidaan viedä eteenpäin myöskin neuvoston puheenjohtajakauden aikana.

16.26 Maatalous- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ympäristöasiat kaiken kaikkiaan tulevat olemaan erittäin painavasti agendalla, kun Suomi tuon Arktisen neuvoston puheenjohtajuuden ottaa. Olemme hallituksessa päättäneet, että tulemme järjestämään myös ympäristöministerien kokouksen tuon puheenjohtajakauden aikana. Siitä, mitkä ovat ne konkreettiset edistysaskeleet, vielä hallituksen sisällä ja muitten maitten kanssa toki keskustelemme.

Tämä mahdollinen raskaan polttoöljyn käyttökielto on toki hyvin merkittävä aloite, koska paitsi että se vähentää pienhiukkaspäästöjä, mustahiilen kertymää arktisille alueille, se myös estää sen, että onnettomuuden sattuessa tämä äärimmäisen hitaasti hajoava aine pitkäksi aikaa vaikeuttaisi herkän luonnon elämää ja toipuminen tulisi olemaan todella hidasta. Eli tässä on monia syitä pyrkiä rajoittamaan raskaan polttoöljyn käyttöä, mutta konkreettiset edistysaskeleet tuolla puheenjohtajuuskaudella ja ehdotuksemme määrittelemme vielä vähän myöhemmin.

16.27 Johanna Ojala-Niemelä sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tuolla napapiirin pohjoispuolella asuvana tuntuu valitettavasti siltä, että arktiset asiat ovat uppoamassa eikä hallituksella ole kiinnostusta niihin. Tästä on lukuisia esimerkkejä. Muun muassa Barents-keskus, joka on lisännyt Suomen näkyvyyttä Barentsin alueella, kehittänyt liikenneyhteyksiä ja pienten ja keskisuurten yritysten toimintamahdollisuuksia, ei saanut toimintaansa enää jatkorahoitusta. Myös Rovaniemelle tuleva arktinen informaatiokeskus on vastatuulella, koska poliittista painetta ei tällä hetkellä siihen luoda. Hallitus päivitti äskettäin arktisen strategian, mutta siitäkin puuttuvat rahalliset panostukset täysin. Arktiseen politiikkaan tarvitaan uskottava ja tarpeeksi vaikuttava hanke, jota Suomi voi edistää aloittaessaan tämän puheenjohtajuuskauden. Tällainen hanke voisi olla junarata Jäämerelle. Rata hyödyttäisi kotimaista metsä- ja kaivannaisteollisuutta sekä Norjan kalateollisuutta. Myös matkailulle tämä asettaisi suuria uusia mahdollisuuksia. (Puhemies ko-
puttaa) Kysynkin arvoisalta ministeriltä: tuletteko edistämään tätä asiaa?

16.28 Liikenne- ja viestintäministeri Anne Berner (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puheenjohtaja! Jäämeren rata on yksi hyvin keskeinen hanke, kun katsomme Suomen logistista asemaa kokonaisuutena. Ja kun Suomi on tehnyt aiesopimuksen Tallinnan tunnelin selvittämisestä, niin samassa yhteydessä se myös väistämättä tarkoittaa, että toisesta päästä myöskin Jäämeren rataa tulee selvittää jollain aikavälillä. Tästä näkökulmasta, logistisesta näkökulmasta, me haluamme katsoa Suomea kokonaisuutena, ja meiltä toki puuttuu tällä hetkellä se yhteys sinne Jäämerelle, ja raideyhteys sinne olisi luonteva tapa ratkaista asia. Eli suhtaudumme tähän kokonaisuuteen osana selvitystä, jota meillä selvitysmiehet myöskin tekevät, jossa katsomme, minkälainen infra Suomella tulisi olla vuonna 2050 ja sitä ennen eri aikajaksoina. Tämä selvitys valmistuu maaliskuussa, ja sitä tekevät meille Esko Aho, Lauri Lyly ja Inka Mero. Silloin siihen päästään myös palaamaan.

16.29 Pertti Salolainen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Etelämantereelle onnistuttiin aikanaan saamaan merkittäviä luonnonsuojelullisia sopimuksia. Nyt samanlaisia suojelualueita ollaan suunnittelemassa myöskin tänne pohjoiseen, arktiselle alueelle.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 108/2016 vp

Kysyisin ympäristöministeriltä ja miksei myöskin ulkoministeriltä: missä vaiheessa nämä asiat ovat tällä hetkellä näitten laajojen suojelualueitten perustamiseksi myöskin tänne Pohjoisen jäämeren alueelle?

16.30 Maatalous- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aivan kuten kysyjä kysyi, olisi toki tärkeää, että myös tuonne arktiselle alueelle saataisiin kansainvälisesti sovittua merensuojelualueista. Suomi on tätä pitkäkestoisesti ja johdonmukaisesti eri foorumeilla ajanut. Valitettavasti tässä kohtaa muitten Pohjoismaitten asenne on hieman penseämpi, ja tulen esimerkiksi ensi viikolla ympäristöministerien kokouksessa Kööpenhaminassa ottamaan tämän asian esille, että mikä olisi muittenkin Pohjoismaitten mielestä se sopiva foorumi ja tapa edistää asiaa, joka on tärkeä. Uskon, että loppujen lopuksi löytyy tuo oikea reitti, josta sitten arktisen alueen maat, mitkä ministeri Soini tässä jo aiemmin mainitsi, voisivat asiasta sopia. Mutta katsotaan, mikä on se oikea kanava edistää asiaa.

16.31 Ulkoasiainministeri Timo Soini (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ulkoasiainvaliokunnan varapuheenjohtaja Pertti Salolainen, teillä on pitkä ura vastuullisena ympäristöihmisenä, sellaisena, joka myös huomioi luonnon ja elinkeinoelämän yhteiselon. On täysin selvää, että paitsi että Suomi tulee satsaamaan näihin asioihin Pohjoismaiden kesken, kuten ministeri Tiilikainen sanoi, meillä on tässä nyt tuhannen taalan paikka Yhdysvaltain, Kanadan ja Venäjän kanssa saada näitä aikaan. Me tarvitsemme tästä konsensuksen, ja olen valmis ja hallitus on valmis sitä edistämään.

16.31 Satu Hassi vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Tiilikainen toikin jo hyvin esille ne painavat ympäristösytyt, jotka puoltavat raskaan polttoöljyn kieltämistä arktisella alueella. Lisäisin siihen vain sen, että mustan hiilen eli noen päästöjen vähentäminen on yksi nopeimpia ja halvimpia tapoja jarruttaa ilmastonmuutoksen kiihtymistä ja sikäli helpottaa koko sitä muuta savotaa, mitä ilmastonsuojelussa on tehtävänä. Kysyisin: Ymmärtääkö hallitus tämän nyt kunnolla, ja aikooko hallitus tarttua tähän tilaisuuteen? Kysymyksessähän on Suomen kannalta tällainen talouden ja ympäristön win-win-asia, koska nythän on jo näkyvissä, että merenkulun ympäristövaatimusten tiukentaminen on yksi niitä osatekijöitä, jotka ovat parantaneet suomalaisen meriteollisuuden kilpailukykyä ja asemaa ja tuoneet meille uusia tilauksia. Ja aikooko hallitus tarttua siihen tilaisuuteen, että Yhdysvallat ja Kanada ovat myöskin Kansainvälisessä merenkulkujärjestössä ajaneet (Puhemies koputtaa) näitä merenkulun päästöjen vähentämisä?

16.33 Pääministeri Juha Sipilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä musta hiili eli noki meillä on jo ohjelmassa, ja sehän tulee pääasiassa voimalaitoksista, ja suomalaisella teknologialla pystytään ratkomaan näitä ongelmia, niin että se ei leviä herkille alueille ja sitä kautta edistä esimerkiksi jäätikköjen sulamista. Tämä on juuri sellainen tyypillinen win-win-tilanne, jossa suomalaisella teknologialla pystytään ratkomaan kipeitä, kansainvälisiä ongelmia, ja hallitus tulee tekemään kaikkensa, että nämä asiat pysyvät agendalla ja että pystymme myöskin löytämään konkreettisia polkuja näiden asioiden ratkaisemiseksi suomalaisella teknologialla.

Kysymyksen käsittely päättyi.